

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

PRÁVO PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ

I. základní pojmy

© Zdeňka Králíčková, Martin Kornel, 2010

LITERATURA

■ MONOGRAFIE

Voňková, J., Huňková, M.: Domácí násilí z pohledu žen. Praha: Profem, 2004;

Marvánová-Vargová, B. Pokorná, D., Toufarová, M. : Partnerské násilí. Linde, 2009;

Špeciánová, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003;

Gjuričová, Š., Kocourková, J., Koutek, J.: Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000;

■ STUDIE

Králíčková, Z.: Občanskoprávní aspekty domácího násilí de lege ferenda. Bulletin advokacie, 2003, č. 8, s. 84 - 89; Civilněprávní postih domácího násilí - utopie, nebo efektivní budoucí právní úprava? Právo a rodina, 2004, č. 12, s. 7 - 10; Civilněprávní postih domácího násilí - úvahy de lege ferenda (zejména nad sněmovním tiskem č. 828). Acta iuridica olomucensis. Vol. 1, 2005, s. 50 - 53;

Králíčková, Z. Dávid, R.: Rodinné bydlení a domácí násilí. Právní fórum, 2008, s. 429 - 436;

Radvanová, S.: Zdravé rodinné prostředí - jak pro koho. Acta iuridica olomucensis. Vol. 1, 2005, s. 47 - 49;

Melicharová, D.: Dítě jako svědek a oběť domácího násilí. Ibid., s. 62 - 65

KOMENTÁŘOVÁ LITERATURA

- *Eliáš, K. a kol.:* Občanský zákoník. Velký akademický komentář. Praha: Linde, 2008;
- *Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.:* Občanský zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2008;
- *Hrušáková, M. a kol.:* Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. 4. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009;
- *Drápal, L., Bureš, J.:* Občanský soudní řád. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009;
- *Šámal, P. a kol.:* Trestní zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009.

DOMÁCÍ NÁSILÍ - OBECNÁ DEFINICE

■ SOCIOPATOLOGICKÝ JEV SUI GENERIS

- EMOCIONÁLNÍ POUTO
- MOC
- STRACH
- KONTROLA

X

- patriarchální terorismus
- feministická kriminologie

DOMÁCÍ NÁSILÍ – DEFINICE BÍLÉHO KRUHU BEZPEČÍ

- „Domácí násilí je fyzické, psychické anebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se stupňuje a vede ke ztrátě schopností včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah.“

zdroj: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/domacinasili/r69>

DOMÁCÍ NÁSILÍ – DEFINICE ZÁKONODÁRCE

- Sněmovní tisk č. 828

DOMÁCÍ NÁSILÍ – DEFINICE ZÁKONODÁRCE

- „Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází, nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byli spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhružky útokem směřují.“

*Důvodová zpráva k zákonu č.135/2006 Sb.
zdroj: www.psp.cz/dokument)*

DOMÁCÍ NÁSILÍ – charakteristické znaky

- blízké vztahy intimního charakteru
- společná propojenost - závislost
- asymetrie ve vztahu - jasné rozdělení rolí
 - „dvě tváře“ násilníka
 - ambivalentnost oběti
- společné bydlení
- opakování a dlouhodobost/eskalace
- neveřejnost

DOMÁCÍ NÁSILÍ není:

- střídání rolí nebo rovné role
(hádky, rvačky, „italská domácnost“)
- vzájemné opakující se a eskalující napadání
(válka Roseových)
- jednorázový incident - i trestný čin
(nicméně, může to být start pro domácí násilí)

PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- Jednotlivé teorie:
 - individuálních faktorů
 - sociálně-psychologických faktorů
 - sociálně-kulturních faktorů
 - feministické

- Multifaktorové teorie:
 - Patriarchální teorie hodnot
 - Životní a sociální okolí jednotlivců
 - Rizika plynoucí z rodinného života jako takového
 - Ontogenetická teorie násilí - individuální charakteristika pachatele a oběti a jejich vzájemné interakce

- Obecně:
 - vztahová nespokojenost, negativní hodnocení partnerova chování, nevyrovnané mocenské rozložení sil, konfliktní životní styl, nízká sebedůvěra

DRUHY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- Fyzické násilí
- Psychické násilí (vydírání, i sebevraždou)
- Sexuální násilí
- Sociální násilí/izolace
- Ekonomické násilí/deprivace
- **Kombinace**

- Pronásledování - stalking

PACHATELÉ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- Dříve: důraz na psychopatologii pachatelů
 - mýtus: slušní lidé násilí nepáchají
- BKB: násilníci pochází ze všech socioekonomických, etnických, rasových a náboženských skupin, a jejich chování doma se liší od chování na veřejnosti
 - osobnost veřejná x osobnost soukromá, selektivně tyranizující chování, ventilace nahromaděné vnitřní frustrace, existence kontrolních mechanismů
- X
- Genderové teorie: násilníkům v dětství chyběla pozitivně vnímaná postava otce nebo žili v rodině s extrémně patriarchální strukturou

OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ - KDOKOLI

- PŘÍMÉ v. NEPŘÍMÉ (svědek)
(CAN: *Child Abuse and Neglect*)
 - Dle chování
 - Dle věku
 - Dle pohlaví
 - Dle vztahu
 - Dle životního stylu
- Primární rány
 - snaha násilí přerušit, touha po potrestání v pozadí
- Sekundární viktimizace
 - oznámení, důkazy, souhlas se stíháním, pocit nespravedlnosti a provizoria
- Terciální viktimizace
 - trauma na celý život

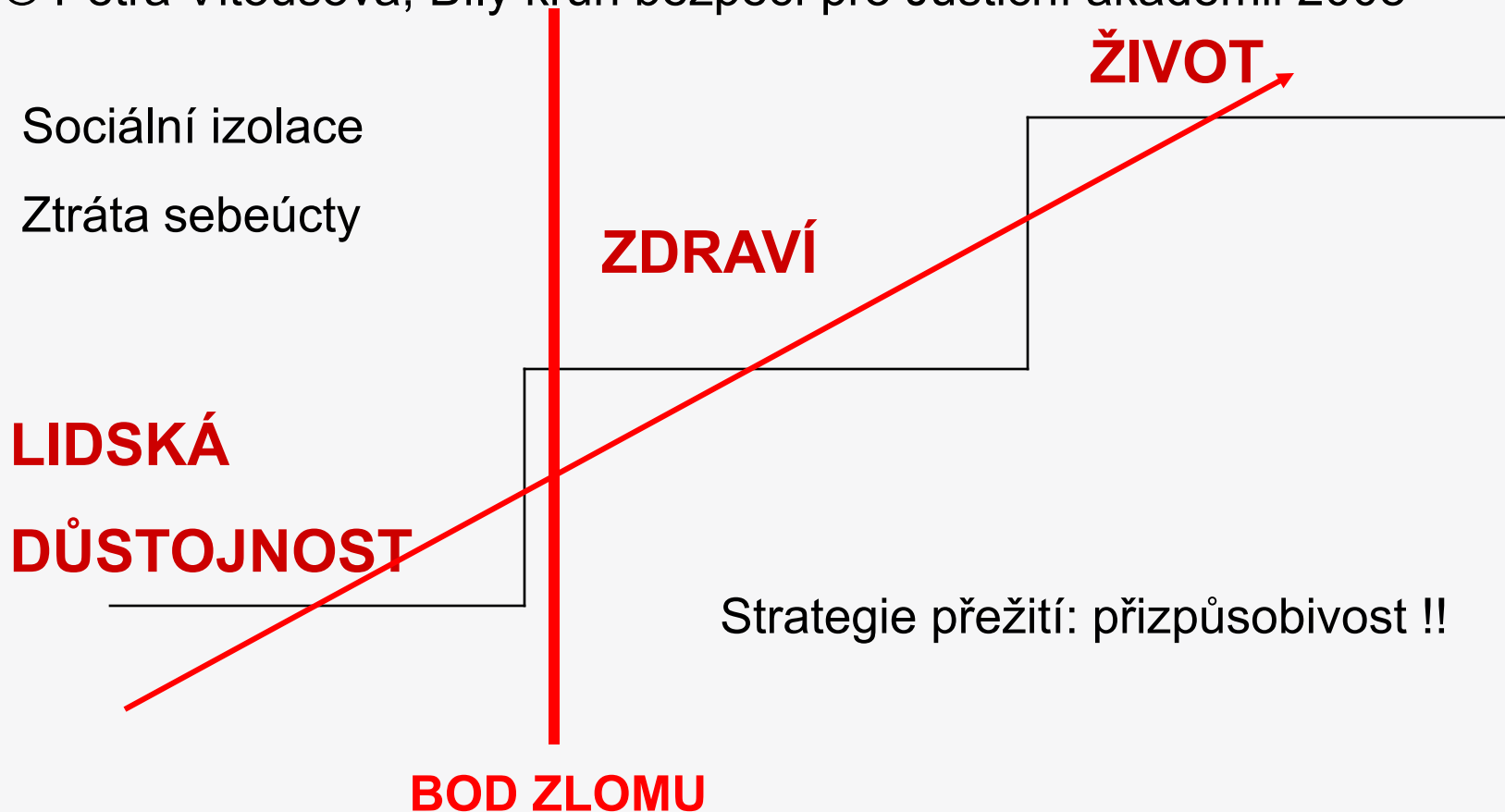
TYPICKÉ SKUPINY OBĚTÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- ŽENY
- DĚTI - PŘÍMÉ I NEPŘÍMÉ OBĚTI (CAN !)
- MUŽI
- SENIOŘI
- ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÍ

ESKALACE DOMÁCÍHO NÁSILÍ

© Petra Vitoušová, Bílý kruh bezpečí pro Justiční akademii 2008

CYKLUS PARTNERSKÉHO NÁSILÍ

- Fáze narůstající tenze
- Fáze násilí
- Fáze klidu („líbánek“)

EMOCIONÁLNÍ POUTO: LÁSKA v. NENÁVIST
oběť se bojí, ale na násilníkovi jí záleží

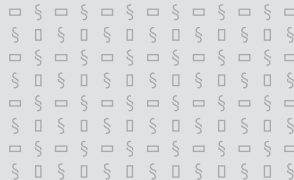
ŘEŠENÍ DOMÁCIHO NÁSILÍ

NÁSILNÍK

- ODDĚLENÍ OD OBĚTI
- TERAPIE
 - teorie: domácí násilí je chování, které může být odnaučeno (?!)
- HROZBA OFICIÁLNÍCH SANKCÍ
- SANKCE
 - SOUKROMOPRÁVNÍ
 - VEŘEJNOPRÁVNÍ/TRESTNÍ

OBĚŤ

- ODDĚLENÍ OD NÁSILNÍKA
 - VYKÁZÁNÍ/AZYLOVÉ DOMY
- INTERVENČNÍ CENTRA (*VIZ DÁLE*)
- OCHRANA PŘED SEKUNDÁRNÍ VIKTIMIZACÍ
- STATUSOVÉ OTÁZKY (*ROZVOD*)
- MAJETKOVÉ ASPEKTY (*SJM*)
- BYDLENÍ (*SPOLEČNÝ NÁJEM*)
- SPOLEČNÉ DĚTI (*PÉČE, STYK*)

INTERVENČNÍ CENTRA

zřízena zákonem č. 136/2006 Sb.,
novela mj. zákona č. 100/1988 Sb., o soc. zabezpečení

POMOC OSOBÁM OHROŽENÝM NÁSILÍM

- INDIVIDUÁLNÍ PSYCHOLOGICKÁ A SOCIÁLNÍ POMOC
 - AMBULANTNÍ NEBO AZYLOVÉ POVAHY
- INTERVENČNÍ CENTRA
 - KOORDINACE
 - KONTAKTOVÁNÍ OHROŽENÝCH OSOB nabídnutím pomoci nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázaní intervenčnímu centru;
 - dotaz
 - zda porozuměli informacím od policie a
 - zda byla zajištěna dostatečná ochrana a bezpečí
 - následná poradenská činnost
 - SLUŽBY AMBULANTNÍ ČI TERÉNNÍ
 - a) sociálně terapeutické činnosti,
 - b) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí
 - SLUŽBY POBYTOVÉ
 - a) poskytnutí ubytování,
 - b) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy
- OZNAMOVACÍ ČINNOST krajskému úřadu

NÁSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- STOKHOLMSKÝ SYNDROM (přepadení banky - rukojmí)
 - život oběti je v ohrožení
 - oběť je přesvědčena, že ze situace není úniku
 - oběť je izolována
 - oběť pocítuje přechodnou náklonnost k násilníkovi
- POSTRAUMATICKÁ STRESOVÁ PORUCHA
 - mezinárodní klasifikace nemocí
 - opakované prožívání
 - noční můry
 - únikové příznaky
 - stálá citová a tělesná připravenost na útok
 - podrážděnost
 - poruchy spánku
 - změna osobnosti